

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie"

Mauritskade 21
2514 HD Den Haag
tel. 070 – 361 30 61

Financieel jaarrapport 2018

Inhoudsopgave

Voorwoord	Pagina	2
Hoofdbestuursverslag	Pagina	3
Hoofdbestuurssamenstelling	Pagina	5

Jaarrekening

Balans per 31 december 2018	Pagina	7
Staat van baten en lasten over 2018	Pagina	8
Algemene toelichting op de balans en staat van baten en lasten (inclusief organen)	Pagina	10
<i>Bestemming van saldo baten en lasten</i>	<i>Pagina</i>	18
VVD-organen	Pagina	27

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	Pagina	29
Statutaire bepalingen	Pagina	30

Bijlagen

Staat van baten en lasten over 2018 van het Algemeen Secretariaat van de VVD	Pagina	32
Gelieerde neveninstellingen	Pagina	34

Voorwoord

Dit jaarrapport biedt een overzicht van de financiële ontwikkelingen van de VVD in 2018.

Het jaar 2018 stond in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen. In veel gemeenten koos Nederland voor de doeners: de VVD. Samen hebben wij een campagne van wereldformaat gevoerd. In het hele land hebben we de mouwen opgestroopt, de schouders eronder gezet en zijn we de strijd aangegaan. We kijken terug op een succesvolle campagne. In de tweede helft van 2018 zijn we ook van start gegaan met de voorbereidingen voor de Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen van 2019.

De VVD streeft ieder jaar naar een solide en spaarzaam financieel beleid. Dit hebben we ook in 2018 weer gerealiseerd door op de normale lopende begroting een positief resultaat te behalen. Door nagekomen kosten van gemeenteraadsverkiezingen en vooruit betaalde campagnekosten voor de Provinciale Staten en waterschappen is het totale resultaat in 2018 conform plan verlopen.

Hierbij dank ik de honderden VVD-penningmeesters en de vele andere vrijwilligers hartelijk voor hun bijdragen aan de VVD in 2018 waarvan dit jaarrapport de resultante is. Ook dank aan de medewerkers van het Algemeen Secretariaat voor hun inzet en betrokkenheid bij het werk voor onze VVD.

Ton van Nimwegen
Landelijk penningmeester

Hoofdbestuur en directie

Het hoofdbestuur van de VVD bestaat op 31 december 2018 uit zeven personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed. Het hoofdbestuur vergaderde in 2018 dertien maal.

De landelijke algemene vergadering benoemt de leden van het hoofdbestuur voor een periode van drie jaar. Daarna kan de landelijke algemene vergadering een lid van het hoofdbestuur één keer herbenoemen voor een periode van nog eens drie jaar. Het hoofdbestuur, de netwerken en de regio's zijn bevoegd kandidaten te stellen.

Het hoofdbestuur legt aan de landelijke algemene vergadering ten minste één keer per jaar verantwoording af over de realisatie van de landelijke activiteiten en de realisatie van de doelstellingen van de vereniging. Dit jaarrapport maakt daarvan onderdeel uit.

De uitvoering van taken van het hoofdbestuur ligt bij het VVD-secretariaat. Dit secretariaat staat onder leiding van Stephanie ter Borg, directeur. De directeur van het VVD-secretariaat verricht haar werkzaamheden onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.

De VVD-organen (lokale netwerken en regio's) gebruiken een eigen, op de lokale situatie toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem. De eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van het lokale bestuur en de lokale algemene vergadering staan daarbij voorop. De decentrale partijstructuur kan kwetsbaar zijn, maar in de praktijk van afgelopen jaren is gebleken dat financiële overschrijdingen waar geen dekking tegenover staat beperkt zijn gebleven. Voor de tot standkoming van het jaarrapport 2018 hebben 95% van de VVD-organen het eigen jaarrapport 2018 tijdig aangeboden.

Lokale netwerken en regio's

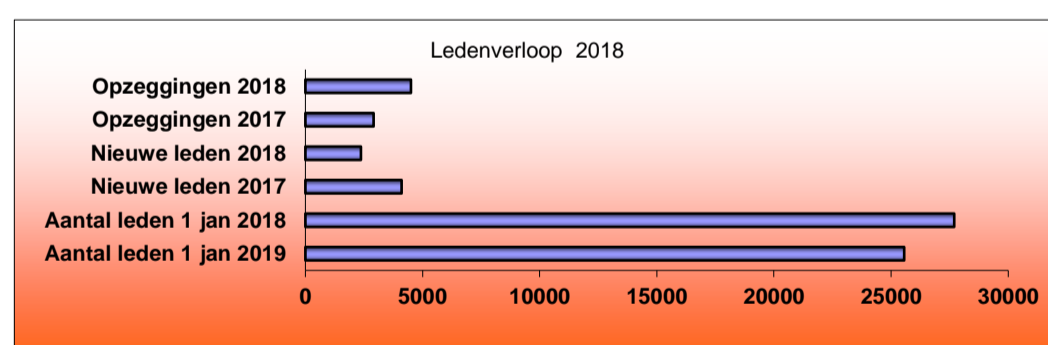
De 160 lokale netwerken en de 6 regio's hebben allen een eigen bestuur dat door de betreffende leden is gekozen. Dikwijls geholpen door andere vrijwilligers hebben deze besturen activiteiten uitgevoerd met als doel het vinden van antwoorden op lokale vraagstukken.

Leden

De leden vormen de ruggengraat van de partij. Binnen de partij zijn circa 985 vrijwilligers actief in het besturen van een lokaal netwerk of regio.

Naast deze vrijwilligers zijn op peildatum 31-12-2018 1.297 gemeenteraadsleden en 84 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichten 15 gedeputeerden, 212 wethouders en 87 burgemeesters in 213 Nederlandse gemeenten, bestuurstaken. Ook waren er op peildatum 61 personen actief in de Waterschapsbesturen.

Het ledenaantal is per saldo met 2.135 afgenomen tot 25.557 aan het begin van het nieuwe boekjaar (2019).

Eigen vermogen / Overige reserve

Het streven van het hoofdbestuur is erop gericht om een continuïteitsreserve te vormen ter grootte van één keer de jaarexploitatie, exclusief kosten verkiezingen, van het algemeen secretariaat. Het deel van de reserve dat is opgebouwd door de VVD-organen, wordt niet in dit beleid betrokken. Reden hiervan is dat door de decentrale partijstructuur deze VVD-organen zodoende vrij zijn om over het door hen opgebouwde deel van de reserve te kunnen beschikken.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het onttrekkingsvoorstel van het saldo van baten en lasten van € 363.013,- negatief van het Algemeen Secretariaat treft u in de overige gegevens aan op pagina 18 van dit jaarrapport.

De ledenvergaderingen van een regio en lokaal netwerk besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk.

Vooruitblik 2019

De basis voor de plannen voor 2019 is vastgesteld in het jaarplan en de bijbehorende begroting, die op 24 november 2018 op de landelijke ledenvergadering in Den Bosch met de leden is besproken en vastgesteld.

Nu het in 2018 wederom gelukt is om verspreid door het hele land stemmen en zetels te winnen tijdens de gemeenteraadsverkiezingen is het van belang door te pakken in 2019 als het gaat om ledenwerving en ledenbehoud. Ondanks dat de VVD de grootste partij van Nederland is, is de trendlijn helder: we hebben te maken met een structurele ledendaling. Aangezien leden het fundament van onze Vereniging zijn, ook in het kader van talentmanagement, willen wij deze trend doorbreken.

Met de vernieuwingsagenda van het Hoofdbestuur willen we in 2019 de leden nog meer centraal stellen.

Ook in 2019 zijn alle liberalen welkom om ideeën en standpunten te delen. De thematische netwerken spelen hierbij een belangrijke rol. Leden en netwerk vrienden moeten betrokken worden bij het inhoudelijke debat binnen de partij, om op die manier de denkkraft van buiten de partij in te zetten.

Dit jaar bereiden we ons voor op de aankomende verkiezingen voor de Provinciale Staten, de waterschappen en het Europees Parlement. De selectie van kandidaten, het schrijven van verkiezingsprogramma's en het opbouwen van de campagnes, is reeds in volle gang.

Prudent financieel management blijft de kern van ons financieel beleid. Dit betekent onder meer een beleid met sluitende meerjarenbegrotingen, zoveel mogelijk gericht op het opbouwen van verkiezingsreserves en het versterken van de vereniging.

De hoofddoelstelling is om de meest invloedrijke partij te blijven door verkiezingen te winnen. Dit kan alleen maar bereikt worden door de kracht, inzet en betrokkenheid van alle duizenden vrijwilligers, volksvertegenwoordigers en bestuurders.

Den Haag, 15 juni 2019
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter
Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

Landelijk penningmeester
De heer dr. A. van Nimwegen

Algemeen secretaris
Mevrouw drs. A. G. van Veen-Koopal

Vice voorzitter
De heer drs. E.J.M. Wetzels

Bestuurslid
De heer M.J.M. Krom

Bestuurslid
De heer A. M. van Rooij

Bestuurslid
De heer L. W. Salemink

Samenstelling hoofdbestuur en directie per 31 december 2018

Partijvoorzitter

Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink
Tijdstip van eerste benoeming 21-5-2016
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 13-11-1973
Beroep Wethouder gemeente Harderwijk
Functie Partijvoorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Vice voorzitter

De heer drs. E. J. M. Wetzels
Tijdstip van eerste benoeming 20-5-2017
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 12-8-1959
Beroep Directeur eigenaar Polyfluor Plastics BV
Functie Vice-voorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Algemeen secretaris

Mevrouw drs. A. G. van Veen-Koopal
Tijdstip van eerste benoeming 24-11-2018
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 17-2-1966
Beroep Directeur stadsdeel Scheveningen.
Functie Algemeen secretaris Vereniging VVD, Den Haag

Landelijk penningmeester

De heer dr. A. van Nimwegen
Tijdstip van eerste benoeming 25-11-2017
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 7-1-1969
Beroep Directeur Operations Rabobank
Functie Landelijk penningmeester Vereniging VVD, Den Haag

Bestuurslid

De heer M.J.M. Krom
Tijdstip van eerste benoeming 29-11-2014
De lopende termijn van benoeming 2e periode
Geboortedatum 5-7-1958
Beroep Eigenaar Michiel Krom Consultancy
Functie Hoofdbestuurslid communicatie en campagne Vereniging VVD, Den Haag

Bestuurslid

De heer A. M. van Rooij
Tijdstip van eerste benoeming 26-5-2018
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 10-4-1956
Beroep Interim manager / consultant
Functie Hoofdbestuurslid ledenwerving en fondsenwerving Vereniging VVD, Den Haag

Bestuurslid

De heer L. W. Salemink
Tijdstip van eerste benoeming 26-5-2018
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 22-3-1984
Beroep Manager Metropoolregio Amsterdam
Functie Hoofdbestuurslid opleiding en talentmanagement Vereniging VVD, Den Haag

Directie per 31 december 2018

Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg
Geboortedatum 21-7-1983
Functie Directeur

Jaarrapport VVD 2018

Balans per 31 december 2018

(voor bestemming saldo baten en lasten)

	Toelichting paragraaf	31 december 2018	31 december 2017
(in euro's)			
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	3.750	39.638
Materiële vaste activa	2	<u>145.416</u>	<u>162.176</u>
		149.166	201.814
Vlottende activa			
Financiering Politieke Partijen	3	468.803	342.473
Vorderingen en overlopende activa	4	716.047	343.920
Liquide middelen	5	<u>5.742.184</u>	<u>7.680.524</u>
		6.927.034	8.366.916
		<u>7.076.200</u>	<u>8.568.730</u>
Passiva			
Verenigingsvermogen			
Bestemmingsreserves	6	3.711.630	3.597.690
Overige reserve		3.873.361	3.660.425
Onverdeeld resultaat		<u>-1.670.918</u>	<u>326.876</u>
		5.914.073	7.584.991
Kortlopende schulden			
Crediteuren	7	799.302	415.333
Belastingen en premies sociale verzekeringen		17.651	110.462
Overige schulden en overlopende passiva		<u>345.174</u>	<u>457.944</u>
		1.162.127	983.739
		<u>7.076.200</u>	<u>8.568.730</u>

Staat van baten en lasten over 2018

	Toelichting paragraaf	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Werkelijk 2017
(in euro's)				
Baten				
Contributies	8	2.545.933	2.475.436	2.590.765
Overige baten	9	910.399	1.542.139	1.847.891
Financiering Politieke Partijen	10	2.045.000	2.123.585	2.278.521
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	149.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek	11	200.000	307.250	210.055
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		9.000	4.343	4.807
- Haya van Somerenstichting	12	240.000	200.344	227.014
Deelnemersbijdragen				
- cursisten	28	35.000	27.486	24.897
Totaal baten		<u>6.134.332</u>	<u>6.829.583</u>	<u>7.332.950</u>

Staat van baten en lasten over 2018

	Toelichting paragraaf	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Werkelijk 2017
(in euro's)				
Lasten				
Personeelslasten	13	1.795.000	1.916.709	1.753.703
Bureaunkosten	14	567.000	522.276	625.367
Huisvestingskosten	15	197.000	195.708	205.350
Ledenadministratie	16	10.000	6.463	6.781
Algemene ledenvergaderingen	17	738.726	656.366	656.864
Bestuurskosten	18	196.525	206.812	184.300
Liberale dagen	19	34.000	9.623	21.210
Diverse commissies		9.000	2.601	6.147
Netwerken	20	57.000	53.640	24.756
Ledenraadplegingen	21	56.000	3.745	19.758
Partij van de toekomst		0	0	8.402
Permanente campagne	22	339.000	380.683	218.636
Verkiezingscampagne	23	2.322.695	3.631.712	2.384.018
Media	24	100.000	283.844	168.652
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		139.545	93.387	108.450
Kiezersbinding	25	108.485	92.623	67.479
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal	26	0	5.233	84.611
Internationale samenwerking	27	42.000	38.809	38.002
Opleiding en training	28	244.758	155.663	165.303
Talentscouting	29	75.000	25.865	18.751
Overige baten / lasten	30	184.805	218.739	239.534
Totaal lasten		7.216.539	8.500.501	7.006.074
Saldo van baten en lasten		-1.082.207	-1.670.918	326.876

Algemene toelichting op de enkelvoudige balans en enkelvoudige staat van baten en lasten (inclusief organen)

Algemeen

De Vereniging, gevestigd te Den Haag aan de Mauritskade 21, is per 24 januari 1948 bij notariële akte opgericht. De statuten en het huishoudelijk reglement zijn voor het laatst gewijzigd op 28 november 2015.

De VVD stelt zich ten doel de toepassing van de liberale beginselen te bevorderen. De VVD streeft dit doel na door gebruik te maken van alle wettige middelen die aan het doel bevorderlijk zijn, in het bijzonder door:

- a. het verder ontwikkelen, verdiepen en verbreden van de liberale beginselen en het vergroten van de invloed op de nationale en internationale politiek;
- b. het bevorderen van de verkiezing van leden van de VVD in de vertegenwoordigende lichamen.

Structuur VVD

Artikel 4 van de statuten bepaalt dat de VVD één rechtspersoon is. Binnen de VVD bestaat een decentrale partijstructuur waarbij per 31 december 2018, 160 lokale netwerken en 6 regio's maximale (financiële) zelfstandigheid behouden bij de vaststelling van hun prioriteiten. Periodiek verantwoorden deze 166 VVD-organen zich daarvoor bij de ledenvergadering van de respectievelijke VVD-organen. Ook loopt er een verantwoordingslijn van deze 166 VVD-organen naar het hoofdbestuur, omdat de financiële en juridische eindverantwoordelijkheid ligt bij het hoofdbestuur. Deze cijfers zijn geïntegreerd gepresenteerd in deze jaarrekening.

Alle VVD-organen zijn conform het huishoudelijk reglement verplicht om een (model) financieel verslag op te maken en op te sturen aan het VVD-secretariaat. Indien het VVD-secretariaat dit (model) financieelverslag niet of niet tijdig ontvangt, dan is een financiële sanctie van toepassing op het betreffende orgaan. De financiële gegevens van 166 VVD-organen zijn in dit jaarrapport verwerkt als één geheel.

Groepsverhoudingen

De VVD maakt onderdeel uit van een groep, waarbij zij zelf aan het hoofd staat van de groep. Het hoofdbestuur van de VVD vormt tevens het bestuur van de Haya van Somerenstichting. De voorzitter, secretaris en penningmeester van de VVD vormen het bestuur van de stichting Ivo Opstelten Foundation.

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven. Deze richtlijn maakt deel uit van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen en moet in samenhang met deze Richtlijnen gelezen worden. De overige hoofdstukken in deze bundel zijn toegepast, tenzij in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven afwijkende specifieke voorschriften worden gegeven. De VVD kwalificeert zich als een kleine rechtspersoon.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Toepassing van artikel 407 Boek 2 BW

De vereniging maakt gebruik van de vrijstelling uit artikel 407 lid 2 Boek 2 BW. Als gevolg hiervan is geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de vereniging zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de vereniging.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het hoofdbestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De schattingen hebben betrekking op de inbaarheid van vorderingen en de schatting met betrekking tot de cijfers van de VVD-organen die niet tijdig hun cijfers hebben ingeleverd.

In het hoofdstuk waarin de namen van alle 166 VVD-organen zijn opgenomen, is achter de naam een asterik weergegeven, indien van het desbetreffende orgaan niet of niet tijdig over hun cijfermateriaal kon worden beschikt.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden vorderingen, effecten en kortlopende schulden verstaan. Voor de grondslagen van de financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. De vereniging maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreffen aanschaffingen van (standaard) software modules en worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingsprijs, zoals gespecificeerd in de toelichting op de balans.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt dit toegelicht.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves inclusief onttrekkingen en toevoegingen worden door het bestuur bepaald en mutaties verlopen via bestemming van het saldo van baten en lasten. De bestemmingsreserve van het algemeen secretariaat heeft alleen betrekking op toekomstige verkiezingen. De bestemmingsreserves van de VVD-organen worden naar lokaal inzicht gevormd en kennen meerdere doeleinden.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Baten

Contributie opbrengsten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten. Zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de vereniging zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden zal een bate worden verantwoord. Subsidies ter compensatie van door de vereniging gemaakte kosten worden systematisch als baten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Giften worden verantwoord in de periode waarin de gift wordt ontvangen. Opbrengsten uit dienstverlening worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de baten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Indien het saldo van baten en lasten van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de baten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten. Overige baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Lasten

Lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen / pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen.

De pensioenregeling van de VVD is met ingang van 2011 omgezet van een eindloonregeling naar een beschikbare premie regeling. De VVD heeft een pensioencontract afgesloten met een verzekeraar. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de verzekeraar verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van de verzekeraar en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met de verzekeraar, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Leasing

De vereniging kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. De vereniging heeft operationele leasecontracten afgesloten.

Operationele leases

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Belastingen

De VVD is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting en de omzetbelasting.

Doorberekende kosten

De doorberekening van kosten aan gelieerde organisaties vindt plaats op basis van de uitgangspunten, zoals geformuleerd in het rapport "Inzake de doorberekening van de kosten aan de stichtingen en instellingen gelieerd aan de VVD". Op basis van dit rapport is een doorbelastingsmodel opgesteld door de VVD dat in het verleden is besproken met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het Ministerie heeft geen voorbehoud bij het doorbelastingsmodel gemaakt.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Toelichting: Balans per 31 december 2018

Vaste activa

Algemeen

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

- software	25%
- kantoorinventaris	20%
- kantoorinventaris (inrichting Mauritskade)	10%
- automatiseringsapparatuur	25%

De restwaarde van de activa is gesteld op nihil.

1. Immateriële vaste activa

	2018	2017
(in euro's)		
Ledenadministratie, migratie en website		
Aanschafwaarde per 1 januari	548.443	548.443
Bij: Investeringen		
- Software	0	0
Aanschafwaarde per 31 december	548.443	548.443
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	508.805	408.982
Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar	35.888	99.823
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	544.693	508.805
Boekwaarde per 31 december	3.750	39.638

2. Materiële vaste activa

	2018	2017
(in euro's)		
De materiële vaste activa behoren allen tot de categorie 'andere vaste bedrijfsmiddelen' bestaande uit inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur.		
Inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur		
Aanschafwaarde per 1 januari	322.665	335.718
Bij: Investerings		
- Inventaris	11.736	0
- Hardware	0	566
- Vervoersmiddelen	5.500	0
Af: Desinvesteringen		
- Inventaris	0	0
- Hardware	0	13.619
- Vervoersmiddelen	3.100	0
Aanschafwaarde per 31 december	336.801	322.665
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	160.489	138.044
Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar	33.996	36.064
Af: Afschrijving desinvesteringen	3.100	13.619
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	191.385	160.489
Boekwaarde per 31 december	145.416	162.176

De desinvestering op vervoersmiddelen heeft betrekking op de vervanging van de bedrijfsauto.

3. Financiering Politieke Partijen

	2018	2017
(in euro's)		
Per 1 januari nog te ontvangen totaal	342.473	468.812
Nog te ontvangen subsidie voorgaand jaar	26.274	40.202
Subsidie maximum	2.097.311	2.238.319
Te ontvangen subsidie	2.466.058	2.747.333
Ontvangen subsidie lopend jaar	-1.628.508	-1.895.846
Afrekening subsidie voorgaand jaar	-368.747	-509.014
Saldo per 31 december	468.803	342.473

De vordering met betrekking tot de Financiering Politieke Partijen heeft ultimo 2018 een looptijd van korter dan een jaar.

4. Vorderingen en overlopende activa

	2018	2017
(in euro's)		
Contributie debiteuren	8.778	17.869
Debiteuren verbonden partijen	438.035	35.626
Overige debiteuren	50.332	123.370
Waarborgsommen	7.590	7.590
Overlopende activa	90.053	66.254
Overlopende activa organen	121.259	93.210
Saldo per 31 december	716.047	343.919

De vorderingen en overlopende activa bevatten geen vorderingen met een looptijd langer dan 1 jaar.

5. Liquide middelen

	2018	2017
(in euro's)		
ABN AMRO rendement beheer	1.014.707	1.010.982
ABN AMRO hoofdrekening	296.549	1.051.085
ABN AMRO topdeposito	816.989	816.597
ING contributie	44.028	28.198
Overige banken / liquide middelen	593.476	394.405
Liquide middelen organen	2.976.435	4.379.257
Saldo per 31 december	5.742.184	7.680.524

De liquide middelen staan ter vrije beschikking met uitzondering van € 38.115,- waarvoor in juni 2015 een bankgarantie aan de eigenaar A. J. P. Krulder is afgegeven ter zake van het door de vereniging VVD gehuurde kantoorpand.

Het hoofdbestuur is niet rechtstreeks 'in control' over de bij de VVD-organen aanwezige lokale financiële middelen. Deze VVD-organen gebruiken hiervoor een eigen, toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem.

6. Eigen vermogen

	Bestemmings- reserve	Overige reserve	Onverdeeld resultaat	Totaal
(in euro's)				
Stand per 1 januari 2018	2.048.214	1.263.822	-46.695	3.265.341
Stand per 1 januari 2018 organen	1.549.476	2.396.603	373.571	4.319.650
Totaal per 1 januari 2018	3.597.690	3.660.425	326.876	7.584.991
Mutaties boekjaar 2017	0	0	46.695	46.695
Mutaties boekjaar 2017 organen	0	0	-373.571	-373.571
Resultaat boekjaar	0	0	-363.016	-363.016
Resultaat boekjaar organen	0	0	-1.307.902	-1.307.902
Resultaatbestemming 2017	-46.695	0	0	-46.695
Resultaatbestemming 2017 organen	160.636	212.935	0	373.571
Stand 31 december 2018	2.001.519	1.263.822	-363.016	2.902.325
Stand 31 december 2018 organen	1.710.111	2.609.539	-1.307.902	3.011.748
Totaal per 31 december 2018	3.711.630	3.873.361	-1.670.918	5.914.073

Bestemming van saldo van baten en lasten:

Over de bestemming van het resultaat van € 1.670.918,- negatief kan het volgende worden gemeld: De algemene vergadering wordt voorgesteld om het negatief resultaat van € 363.016,- van het Algemeen Secretariaat te onttrekken aan de bestemmingsreserve verkiezingen.

De ledenvergaderingen van de regio's en lokale netwerken besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk. Het saldo van baten en lasten van de regio's en lokale netwerken tezamen bedraagt € 1.307.902,- negatief.

7. Kortlopende schulden

	2018	2017
(in euro's)		
Crediteuren	799.302	415.333
Belastingen en premies sociale verzekeringen	17.651	110.462
Reservering vakantiedagen	39.715	45.726
Reservering vakantiegeld	54.662	48.495
Overlopende passiva	148.619	136.544
Overlopende passiva organen	102.177	227.178
Saldo per 31 december	1.162.126	983.738

Onder de kortlopende schulden zijn geen bedragen opgenomen met een looptijd langer dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Financiering Politieke Partijen

Teveel betaalde subsidiebedragen kunnen door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van de Vereniging VVD worden teruggevorderd. Dit geldt tevens voor het politiek wetenschappelijk instituut, de Prof. mr. B.M. Teldersstichting, de politieke jongerenorganisatie JOVD en de Haya van Somerenstichting voor buitenlandse activiteiten. De geormerkte subsidiebedragen voor deze organisaties worden toegekend en uitbetaald aan de Vereniging VVD waarop de Vereniging VVD deze subsidies doorbetaalt aan de desbetreffende organisaties. Voor zover de Minister de subsidie voor deze organisaties voor een lager bedrag vaststelt, worden teveel betaalde subsidies aan deze organisaties door de Vereniging VVD teruggevorderd. De definitieve vaststelling van de subsidie heeft tot en met 2018 plaatsgevonden. De definitieve vaststelling van de subsidie 2018 vindt in 2019 plaats. De Prof. mr. B.M. Teldersstichting en de JOVD opereren verder helemaal zelfstandig.

Haya van Somerenstichting

De Vereniging VVD heeft zich garant gesteld voor de exploitatiekosten van de Haya van Somerenstichting. Volgens de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitgevaardigde subsidievoorschriften wordt de subsidie voor de Haya van Somerenstichting definitief vastgesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken, na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie. De Minister heeft de subsidie vastgesteld tot en met 2017.

Huisvesting

Met de verhuurder van het kantoorpand aan de Mauritskade 21-23 te Den Haag is een huurperiode van 10 jaar overeengekomen ingaande op 1 januari 2015. De hieruit voortvloeiende verplichting bedraagt tot 31 december 2024, € 484.920,-.

Bankgarantie

Door de ABN AMRO bank is op verzoek van de Vereniging VVD in juni 2015 een bankgarantie van € 38.115,- aan A. J. P. Krulder ter zake van het door de Vereniging VVD gehuurde kantoorpand afgegeven.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen bijzondere gebeurtenissen plaatsgevonden na balansdatum.

Financiële instrumenten

Algemeen

De VVD maakt in de uitoefening van haar activiteiten gebruik van financiële instrumenten die de vereniging blootstelt aan krediet-en liquiditeitsrisico. De VVD maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

De debiteurenpositie van de VVD bestaat grotendeels uit een vordering op het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties voortvloeiende uit de Wet Financiering Politieke Partijen. Het resterende deel heeft betrekking op diensten die geleverd zijn aan neveninstellingen van de VVD. De VVD schat haar kredietrisico zeer laag in.

Liquiditeitsrisico

De VVD bewaakt de liquiditeitspositie door middel van periodieke controles. Het bestuur ziet erop toe dat voor de organisatie steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisico

De VVD loopt zeer beperkt renterisico aangezien de organisatie niet is gefinancierd met rentedragende leningen.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder liquide middelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

Toelichting: Staat van baten en lasten over 2018

Baten

8. Contributies

	2018	2017
(in euro's)		
Contributie opbrengst VVD	2.475.436	2.590.765
	<u>2.475.436</u>	<u>2.590.765</u>

De afname van het aantal leden in 2018 heeft als gevolg dat de contributie opbrengsten in 2018 zijn afgenomen ten opzichte van 2017.

9. Overige baten

	2018	2017
(in euro's)		
Giften financiële actie onder VVD-leden	82.399	66.507
Stichting Ondersteuning VVD Tweede-Kamerverkiezingen	0	190.000
Stichting Oeconomische Politiek	50.000	50.000
Stichting Godefridus van Heesfonds	20.000	30.000
Bestuurdersvereniging van de VVD	20.000	200.000
Stichting mr. H.C. Dresselhuysfonds	0	500.000
Stichting Ivo Opstelten Foundation	0	50.000
Rente	773	4.802
Diverse baten	18.618	429.060
Diverse baten organen	1.350.349	327.522
	<u>1.542.139</u>	<u>1.847.891</u>

Giften ontvangen in 2018 groter dan € 4.500,- van natuurlijke- en rechtspersonen staan hieronder vermeld.

- Toezegging van Stichting Oeconomische Politiek voor activiteiten uitgevoerd in 2018 € 50.000,-;
- Ontvangen op 3 april 2018 van Stichting Godefridus van Hees Fonds te Oostkapelle € 20.000,-;
- Ontvangen gedurende het jaar 2018 van Bestuurdersvereniging van de VVD te Den Haag € 20.000,-;
- Ontvangen op 30 april 2018 van dhr. Nijkerk te Wassenaar € 20.000,-;
- Ontvangen op 15 december 2018 van dhr. Prins te Den Haag € 10.000,-.

Giften ontvangen door lokale netwerken of regio's:

- Ontvangen op 3 januari 2019 (heeft betrekking op 2018) van Stichting Doe Meer met Utrecht te Utrecht € 15.992,-;
- Ontvangen op 24 januari 2018 van Stichting VVD Spijkenisse te Spijkenisse € 18.500,-;
- Ontvangen op 2 februari en 26 oktober 2018 van Stichting Noordwijkse Liberale Kring te Noordwijk totaal € 7.000,-;
- Ontvangen op 7 februari 2018 van Stichting Godefridus van Hees Fonds te Oostkapelle € 10.000,-;
- Ontvangen op 4 maart 2018 van Steunfonds Liberaal Amsterdam te Amsterdam € 164.238,-;
- Ontvangen op 16 maart en 2 juli 2018 van Fractie Stichting Amsterdam West te Amsterdam totaal € 10.350,-;
- Ontvangen op 20 december 2018 van VVD Statenfractie Limburg te Venlo € 14.400,-;
- Ontvangen gedurende het jaar 2018 van Fonds Toekomst Liberaal Den Haag te Den Haag € 55.000,-;
- Ontvangen gedurende het jaar 2018 van M. de Beer te Heerlen € 5.400,-.

10. Financiering Politieke Partijen

	2018	2017
(in euro's)		
Basissubsidie per jaar	181.947	177.801
Subsidie per kamerzetel € 52.773,- x 33	1.741.509	
Subsidie per lid € 6,28 x 27.692 leden	<u>173.855</u>	
	1.915.364	2.060.518
Hogere / lagere afrekening subsidie voorgaande jaren	26.274	40.202
	<u>2.123.585</u>	<u>2.278.521</u>

De subsidie in de staat van baten en lasten is inclusief afrekening voorgaande jaren.
 De subsidiebedragen inzake de Wet Financiering Politieke Partijen zijn verhoogd met het gemiddelde inflatiepercentage over 2018.
 De verhoging van de subsidiebedragen is op grond van artikel 8.5 van de Wet Financiering Politieke Partijen.

De VVD ontvangt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de subsidie Politieke Partijen voor vormings- en scholingsactiviteiten in binnen- en buitenland, voor informatievoorziening aan leden en aan niet-leden, voor het werven van leden, voor het betrekken van niet-leden bij subsidiabele activiteiten van de politieke partij, voor werving, selectie en begeleiding van politieke ambt dragers, voor het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland en activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes. Daarnaast is een deel van de subsidie bestemd voor politiek-wetenschappelijke activiteiten en activiteiten ter bevordering van politieke participatie door jongeren. Voor een gedeelte van de subsidie fungeert de VVD als intermediair. Dit gedeelte van de subsidie wordt afgedragen aan het wetenschappelijk instituut van de VVD, de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting en de jongerenorganisatie van de VVD, de JOVD. De Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties stelt de subsidie vast na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie.

11. Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek

De Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek neemt diensten af van het landelijk bureau van de VVD en vergoeden deze diensten tegen de werkelijk gemaakte kosten.

12. Haya van Somerenstichting

De doorberekening van kosten aan de Haya van Somerenstichting vindt plaats op basis van de uitgangspunten, zoals geformuleerd in het model "Inzake de doorberekening van de kosten aan de stichtingen en instellingen gelieerd aan de VVD". Op basis van dit model is een doorbelastingsmodel opgesteld door de VVD dat in het verleden is besproken met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het doorbelastingsmodel maakt de activiteiten van de medewerkers van de VVD inzichtelijk. Op basis van de verdeling van activiteiten worden kosten doorbelast aan de Haya van Somerenstichting.

Lasten

13. Personeelslasten

	2018	2017
(in euro's)		
Salarissen	1.381.266	1.295.280
Sociale lasten	227.454	206.307
Pensioenlasten	146.604	143.985
Opleidingskosten	9.508	19.209
Personeelsverzekeringen	24.298	21.431
Reiskostenvergoeding	50.153	44.006
Overige personeelskosten	77.426	23.485
	1.916.709	1.753.703

Het gemiddeld aantal fte, exclusief stagiaires, over 2018 bedroeg 24 (2017: 23). Inclusief stagiaires bedroeg het gemiddeld aantal fte in 2018 28 (2017: 29).

Over de werkzaamheden van het personeel kan het volgende worden opgemerkt: Naast de werkzaamheden van de directeur vervulden 19 fte direct aan het primaire proces gerelateerde werkzaamheden. De overige 8 fte vervulden voornamelijk ondersteunende diensten.

14. Bureaunkosten

	2018	2017
(in euro's)		
Software en randapparatuur	79.504	52.967
Netwerkbeheer	63.087	64.566
Afschrijvingskosten ledenadministratie	35.888	99.823
Afschrijvingskosten kantoorinventaris	33.996	36.064
Kantoorbenodigheden	12.580	16.442
Archief	2.200	2.805
Accountant	31.975	38.974
Administratieve ondersteuning	11.900	10.376
Abonnementen	3.441	3.457
Juridisch advies	2.642	48.000
Autokosten	13.194	12.133
Bankkosten	35.761	40.910
Porti	24.766	23.045
Telefoon	37.839	43.902
DSL verbinding	14.127	16.944
Kopieermachines	119.376	114.959
	522.276	625.367

De stijging van de kosten software en randapparatuur betreffen voornamelijk voorbereidingskosten met betrekking tot een overgang naar een nieuw CRM-systeem.

Het huidige CRM-systeem (ledenadministratie) is begin 2019 geheel afgeschreven.

15. Huisvesting

	2018	2017
(in euro's)		
Huurlasten	109.395	107.884
Servicekosten	21.310	36.974
Schoonmaakkosten	27.490	28.766
Diverse kosten gebouw	34.853	28.540
Belastingen	2.660	3.186
	195.708	205.350

16. Ledenadministratie

Het betreffen hier voornamelijk kosten gemaakt voor het innen van contributie anders dan het gestandaardiseerde proces.

17. Algemene ledenvergaderingen

De kosten voor de algemene ledenvergaderingen van het Algemeen Secretariaat zijn in 2018 toegenomen ten opzichte van 2017. Er zijn nieuwe activiteiten geïnitieerd rondom de ledenvergaderingen die zowel meer leden als niet leden moeten aanspreken. Op het landelijke niveau zijn de kosten voor de ledenvergaderingen nagenoeg gelijk gebleven.

18. Bestuurskosten

	2018	2017
(in euro's)		
Kosten Hoofdbestuursleden	44.912	28.429
Vergaderkosten	27.788	32.300
Advertentiekosten overleden prominenten	4.356	3.801
Representatiekosten	2.877	8.163
Bestuursaansprakelijkheidsverzekering	3.812	3.812
Prinsjesdagbijeenkomst	37.224	33.576
Bestuurskosten organen	85.843	74.219
	206.812	184.300

Het Hoofdbestuur van de VVD bestaat ultimo 2018 uit zeven personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed.

19. Liberale dagen

In 2018 is er één liberale dag georganiseerd met het onderwerp de miljoenennota. In de begroting was er rekening gehouden met vier liberale dagen in 2018.

20. Netwerken

De thematische netwerken zijn zoals verwacht steeds meer activiteiten en bijeenkomsten gaan organiseren. Deze bijeenkomsten zijn voor leden als niet leden te bezoeken.

21. Ledenraadplegingen

Het was niet nodig de begrote ledenraadplegingen in de aanloop naar de verkiezingen in 2019 plaats te laten vinden.

22. Permanente campagne

Het budget dat is vrijgekomen doordat niet alle liberale dagen doorgang hebben gevonden, is in 2018 beschikbaar gesteld voor extra campagne activiteiten.

23. Verkiezingscampagne

	2018	2017
(in euro's)		
Gemeenteraadsverkiezingen	3.445.999	487.279
Tweede Kamerverkiezingen	0	1.896.739
Provinciale Statenverkiezingen	185.713	0
	3.631.712	2.384.018

De campagne ten behoeve van de Provinciale Statenverkiezingen in 2019 is in 2018 gestart.

24. (Social) Media

	2018	2017
(in euro's)		
Hostingskosten	16.306	14.190
Onderhoud website en social media activiteiten	198.115	85.735
Diverse mediakosten organen	69.423	68.727
	283.844	168.652

In 2018 is eenmalig extra geïnvesteerd in online communicatie- en campagneactiviteiten.

25. Kiezersbinding

	2018	2017
(in euro's)		
Kiezersbinding	51.826	22.427
Kiezersbinding organen	40.797	45.052
	92.623	67.479

In 2018 zijn de activiteiten ten behoeve van kiezersbinding volgens planning verder geïntensiveerd.

26. Informatiemateriaal

De kosten van informatiemateriaal betreffen affiches, strooimateriaal en verkoopartikelen.

27. Internationale samenwerking

	2018	2017
(in euro's)		
Contributies: Liberal Internationals (LI), de European Liberal, Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE)		
Contributies	34.498	37.098
Reis- en verblijfkosten	4.311	904
	38.809	38.002

28. Opleiding en Training

	2018	2017
(in euro's)		
Landelijke cursussen	78.858	72.325
Regionale en lokale cursussen	421	6.947
Landelijke activiteiten waaronder eLearning	15.941	3.632
Vergaderkosten	1.455	961
Themadag	0	8.782
Regionale en lokale cursussen door organen	58.988	72.656
	155.663	165.303

De opleidings- en trainingskosten zijn voor het Algemeen Secretariaat lager uitgevallen dan begroot. Het ontwikkelen en de afname van assessments in aanloop naar de Provinciale Statenverkiezingen hebben in tegenstelling van wat was begroot niet plaatsgevonden.

De lagere kosten van de regionale en lokale cursussen door organen zorgen voor de grootste afwijking ten opzichte van de begroting. Tijdens de lokale ALV's kunnen de afwijkingen door het lokale bestuur worden toegelicht.

29. Talentscouting

De kosten voor het scouten van talent zijn lager uitgevallen dan begroot. Het streven naar goedkopere alternatieven en de uitstel van bepaalde activiteiten zijn hier de oorzaak van.

30. Overige baten / lasten

	2018	2017
(in euro's)		
Vrijval voorziening dubieuze debiteuren	0	-6.293
Overige kosten organen	218.741	245.829
	218.741	239.536

VVD-Organen

De balans en de staat van baten en lasten van onderstaande VVD-organen zijn verwerkt in dit jaarrapport in de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten. De financiële gegevens van onderstaande organen zijn gecontroleerd door de respectievelijke kascommissies.

<u>VVD-organen:</u>		<u>VVD-organen:</u>	
1 Aalsmeer/Uithoorn		66 Hoeksche Waard	
2 Achterhoek		67 Hollands Kroon	
3 Albrandswaard		68 IJmond	
4 Almere		69 IJsselvallei	
5 Alphen aan den Rijn e.o.		70 Katwijk	
6 Altena		71 Kempenbroek	
7 Ameland	*	72 Kerkrade	
8 Amstelveen e.o.		73 Kromme Rijnstreek	
9 Amsterdam		74 Lansingerland	*
10 Antwerpen		75 Laren-Blaricum-Eemnes	
11 Apeldoorn-Brummen		76 Leeuwarden	
12 Arnhem		77 Leiden	
13 Assen		78 Leiderdorp-Zoeterwoude	
14 Barendrecht-Ridderkerk		79 Leidschendam-Voorburg	
15 Beekdaelen		80 Liemers-Lingewaard	
16 Best Oirschot Veldhoven		81 Lisse	
17 Bodegraven-Reeuwijk		82 Londen	
18 Bommelerwaard		83 Lopikerwaard	
19 Boxtel		84 Maas en Geul	
20 Brabantse Biesbosch		85 Maashorst	
21 Brainport Regio		86 Maasland	
22 Breda		87 Mark, Leij en Donge	
23 Brussel		88 Marklanden	
24 BUCH		89 Meierijstad	
25 Capelle aan den IJssel		90 MerweDrecht	
26 Centraal Limburg		91 Midden	
27 China		92 Midden-Groningen	
28 Coevorden		93 Molenlanden	
29 Côte d'Azur		94 MSW	
30 De Bilt		95 New York	
31 De Fryske Wâlden		96 Nieuwegein	
32 De Graafschap		97 Nissewaard	
33 De Kempen		98 Noord	
34 De Krimpenerwaard		99 Noord Drenthe	
35 De Langstraat		100 Noord-Holland	
36 De Noordwijkse VVD		101 Noord-Oost Friesland	
37 De Zeeuwse VVD		102 Noord-Oost Twente	
38 Delft		103 Noordwest-Veluwe	
39 Den Helder-Schagen		104 Oegstgeest	
40 Drenthe Centraal		105 Oost	
41 Duitsland		106 Oost Achterhoek	
42 Edam-Volendam-Beemster		107 Oosterhout	
43 Eemdelta-BBS		108 Oost-Groningen	
44 Eemland		109 Oss-Bernheze	
45 Eemsdelta		110 Parkstad en Omstreken	
46 Geldrop-Mierlo		111 Peelland	
47 Genève		112 Pijnacker-Nootdorp	
48 Goeree-Overflakkee		113 Purmerend	
49 Gooi en Vechtstreek	*	114 Rijk van Nijmegen	
50 Gouda		115 Rijn, Vecht en Venen	
51 Greiden, Marren en Wad		116 Rijswijk	
52 Groningen-Haren		117 Rivierenland Noord	
53 Gulick en Overmaas		118 Roosendaal-Woensdrecht	*
54 Haaren		119 Rotterdam	
55 Haarlem Zandvoort	*	120 Rucphen-Zundert	
56 Haarlemmermeer		121 Salland	
57 HAL		122 Scheldebrug	
58 Hanzenetwerk (Regio Zwolle)		123 Schiedam	
59 Hart van Brabant		124 's-Gravenhage	
60 Hart van Gelderland		125 s-Hertogenbosch en Sint-Michielsgestel	*
61 Heemstede-Bloemendaal		126 Staphorst	
62 Heeze-Leende		127 Terschelling	
63 Het Hogeland		128 Texel	
64 Hillegom		129 Teylingen	
65 Hilversum		130 Tilburg	

131 Twente Centraal	149 Westerkwartier	
132 Utrecht	150 Westfriesland	
133 Utrechtse Heuvelrug	151 Westland	
134 Vallei en Veluwe	152 West-Twente	
135 Vechtdal	153 Wijdmeren	*
136 Venlo en Omstreken	154 WOLW	
137 Vijfheerenlanden	155 Zaanstad	
138 Vlaardingen	156 Zeist	
139 Vlieland	* 157 Zoetermeer	
140 Voerendaal	158 Zuid	
141 Voorne	159 Zuiderzee	
142 Voorschoten	160 Zuid-Holland	
143 Vught	161 Zuid-Holland West	
144 Waadhoeke	162 Zuidoost Drenthe	
145 Waddinxveen	163 Zuidoost Friesland	
146 Washington D.C.	164 Zuidoost Utrecht	
147 Wassenaar	165 Zuidplas	
148 West-Betuwe	166 Zwartewaterland	

Van de met een asterik aangegeven VVD-organen zijn om verschillende redenen geen (juiste) cijfers bekend, althans niet ten tijde van het opstellen van dit jaarrapport. Voor deze VVD-organen is een schatting opgenomen.

Den Haag, 15 juni 2019
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter
Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

Landelijk penningmeester
De heer dr. A. van Nimwegen

Algemeen secretaris
Mevrouw drs. Van Veen-Koopal

Vice voorzitter
De heer drs. E. J. M. Wetzels

Bestuurslid
De heer M. J. M. Krom

Bestuurslid
De heer A. M. van Rooij

Bestuurslid
De heer L. W. Salemink

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

De tekst wordt opgenomen na goedkeuring van de jaarrekening.

De goedkeuring is geagendeerd tijdens de algemene vergadering op 15 juni 2019.

Statutaire bepalingen

In de statuten artikel 12.2 is geregeld dat aan de landelijk ledenvergadering alle bevoegheden toekomen die niet door de wet, deze statuten of bij huishoudelijk reglement aan andere organen zijn opgedragen.

In artikel 13.2 van de statuten is vastgelegd dat het hoofdbestuur in de jaarlijkse landelijke ledenvergadering zijn jaarverslag uitbrengt en verantwoording aflegt over zijn in het afgelopen jaar gevoerde beleid.

In artikel 11.6 en 17.6 van het huishoudelijk reglement is vastgelegd dat de besturen van respectievelijk een regio en lokaal netwerk het jaarverslag voorlegt.

Bijlagen

Staat van baten en lasten over 2017 van het Algemeen Secretariaat van de VVD

	Toelichting paragraaf	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Werkelijk 2017
(in euro's)				
Baten				
Contributies		1.641.000	1.616.179	1.693.627
Overige baten		222.000	191.790	1.125.252
Financiering Politieke Partijen		2.045.000	2.123.584	2.278.521
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	149.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek		200.000	307.250	210.055
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		9.000	4.343	4.807
- Haya van Somerenstichting		240.000	200.344	227.014
Verkoop informatie- en promotiemateriaal		0	61.348	32.286
Deelnemersbijdragen - cursisten		35.000	27.486	24.897
Totaal baten		4.541.000	4.681.324	5.745.459
Verkiezingscampagne		0	0	940.000
Totaal baten exclusief verkiezingscampagne		4.541.000	4.681.324	4.805.459

Staat van baten en lasten over 2018 van het Algemeen Secretariaat van de VVD

	Toelichting paragraaf	Begroting 2018	Werkelijk 2018	Werkelijk 2017
(in euro's)				
Lasten				
Personeelslasten		1.795.000	1.916.709	1.753.703
Bureaunkosten		567.000	522.276	625.367
Huisvestingskosten		197.000	195.708	205.350
Ledenadministratie		10.000	6.463	6.781
Algemene ledenvergaderingen		450.000	435.587	383.828
Bestuurskosten		100.000	120.969	110.081
Liberale dagen		34.000	9.623	21.210
Diverse commissies		9.000	2.601	6.147
Netwerken		57.000	53.640	24.756
Ledenraadplegingen		56.000	3.745	19.758
Partij van de toekomst		0	0	8.402
Permanente Campagne		339.000	380.683	218.636
Verkiezingscampagne		500.000	808.772	1.949.615
Media		100.000	214.421	99.925
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		66.000	93.387	108.450
Kiezersbinding		10.000	51.826	22.427
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal		0	66.581	84.611
Internationale samenwerking		42.000	38.809	38.002
Opleiding en Training		136.500	96.675	92.647
Talentscouting		75.000	25.865	18.751
Overige baten / lasten		0	0	-6.293
Totaal lasten		4.543.500	5.044.340	5.792.154
Verkiezingscampagne		500.000	808.772	1.949.615
Totaal lasten exclusief verkiezingscampagne		4.043.500	4.235.568	3.842.539
Saldo baten en lasten inclusief verkiezingscampagne		-2.500	-363.016	-46.695

Gelieerde neveninstellingen

In dit hoofdstuk worden een overzicht gegeven van de activiteiten van gelieerde neveninstellingen met eigen rechtspersoonlijkheid.

In willekeurige volgorde

Haya van Somerenstichting

De stichting heeft als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van activiteiten gericht op ontplooiing en ondersteuning van initiatieven in het buitenland inzake het doen handhaven van de mensenrechten, het doen ontstaan van de parlementaire democratie, ter uitdraging van de liberale gedachte in het algemeen en ten bate van liberale groeperingen en instellingen in andere landen dan Nederland, in het bijzonder -zulks geheel in overeenstemming met de verklaring van de rechten van de mens van 10 december 1948 als vastgesteld door de algemene vergadering van de Verenigde Naties- in hun relatie tot en ten behoeve van de te Den Haag gevestigde vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), alsmede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

De stichting heeft voorts als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van politieke opleidings- en trainingsactiviteiten ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), zomede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn. De stichting is opgericht in 1975 en heeft haar zetel in Den Haag. De inkomsten van de Haya van Somerenstichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van het Programma Maatschappelijke Transformatie (Matra). Matra heeft als doel het transformatieproces te ondersteunen van landen in Eurazië naar een democratisch en marktgeoriënteerd bestel. Het hoofdbestuur van de VVD vormt ook het bestuur van de Haya van Somerenstichting.

Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD)

De JOVD is een onafhankelijke politieke organisatie van en voor jonge liberalen. De JOVD is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid en werd in 1949 opgericht. Sinds 2002 maakt de Vereniging VVD samen met de JOVD jaarlijks afspraken aan de hand waarvan het jongerenbeleid wordt geconcretiseerd. De activiteiten zijn opgesplitst in het kweken van politieke belangstelling bij jongeren en het verzorgen van opleiding en training van jongeren. De afspraken worden elk jaar geëvalueerd en besproken door het hoofdbestuur van de Vereniging VVD met het bestuur van de JOVD.

Prof. Mr. B.M. Teldersstichting

De Teldersstichting is de wetenschappelijke instelling ten behoeve van de Vereniging VVD en het liberalisme. De stichting werd opgericht in 1954. Het curatorium van de stichting houdt toezicht op de wetenschappelijke kwaliteit van de publicaties. Het curatorium bestaat uit vijftien personen, waaronder steeds twee hoofdbestuurleden van de vereniging VVD. Bij de stichting zijn zes personen werkzaamheden onder leiding van de directeur dr. P.G.C. van Schie. De inkomsten van de stichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie voortvloeiend uit de Wet subsidiëring politieke partijen.

Stichting Ivo Opstelten Foundation

De stichting is op 24 april 2009 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is het werven van fondsen ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. De voorzitter, secretaris en penningmeester van de VVD vormen het bestuur van de stichting Ivo Opstelten Foundation.

Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds

De stichting is op 15 maart 1927 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is de bevordering van de liberale gedachte, door het behartigen van de belangen van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, daaronder met name begrepen het financieel ondersteunen van de Vereniging VVD. Het bestuur van de stichting bestaat uit vijf personen. Vier bestuursleden zijn voormalig VVD-hoofdbestuurslid.

Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek

De stichting is op 11 juli 1966 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Ingevolge de "Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer der Staten-Generaal" dient het aan Tweede Kamerleden ter beschikking gestelde budget (voor persoonlijke medewerkers) en de daarmee samenhangende personeelskosten te worden opgenomen in een stichting. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Tweede Kamerleden.

Stichting Europese Politieke Ondersteuning

De stichting is opgericht in 1988 en heeft haar zetel in Den Haag. De stichting heeft als doel het in raad en daad bijstaan van de VVD-leden in het Europees Parlement. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs; via de stichting worden de salarissen van deze medewerkers betaald. Hiertoe ontvangt de stichting secretariaatsvergoedingen op grond van de "Regeling kosten en vergoedingen van de leden van het Europees Parlement". De Vereniging VVD levert diensten ter ondersteuning van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs en berekent deze kosten door aan de SEPO.

Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk

De stichting is opgericht in 2002 en heeft haar zetel in Den Haag. In de stichting zijn geen financiële middelen aanwezig, maar de stichting wordt wel aangehouden als rechtspersoon, omdat onder de vlag van het Liberaal Vrouwen Netwerk politieke activiteiten door de Vereniging VVD worden verricht. De drie bestuursleden van de Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk zijn hoofdbestuurder van de Vereniging VVD.

Stichting Gerrit Koster

De stichting is opgericht in 1992 en is gevestigd in Ede. De stichting heeft als doel het bevorderen van de liberale gedachte in Nederland en in de gemeente Ede in het bijzonder door financiële ondersteuning van natuurlijke personen en rechtspersonen en/of hun activiteiten welke met inachtneming van het beginselprogramma van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie een gelijk of gelijksoortig doel nastreven.

Stichting Liberaal Fonds

De stichting is in 1992 opgericht en heeft haar zetel in Enschede. De stichting heeft als doel het financieel ondersteunen van een partij welke de liberale beginselen in de politiek is toegedaan, zoals deze beginselen verwoord zijn in de uitgangspunten van de huidige Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Stichting Liberaal Fonds Rotterdam

De stichting is op 22 december 2005 opgericht en heeft haar zetel in Rotterdam. De stichting heeft als doel de financiering van de verspreiding van het liberale gedachtengoed in het algemeen en van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio Rotterdam.

Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezingen

De stichting is in mei 2007 opgericht en is gevestigd in Amsterdam. De stichting heeft als doel het verzamelen van gelden en organiseren van activiteiten ten behoeve van campagnes van de VVD verkiezingen.

Stichting Steunfonds VVD Amsterdam

De stichting is op 27 september 2004 opgericht en heeft haar zetel in Amsterdam. De stichting heeft als doel de verspreiding van het liberale gedachtengoed in het algemeen, de bevordering van de liberale beginselen en dat van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio in Amsterdam in het bijzonder.

Stichting Vrie en Liber.com

De stichting is opgericht in 2002 en is gevestigd in Middelburg. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Zeeland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Zeeland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Zeeland.

Stichting vrienden van de VVD

De stichting is opgericht in 1999 en is gevestigd in Venlo. De stichting heeft als doel fondsenverwerving ter ondersteuning van de VVD-afdeling Venlo.

Stichting VVD-Kennis Centrum

De stichting is opgericht in 1994 en is gevestigd in Den Helder. De stichting heeft als doel het bevorderen van een zo goed mogelijk contact tussen alle geledingen binnen de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie en het zo optimaal mogelijk laten functioneren daarvan in het algemeen en in de gemeente Den Helder in het bijzonder.

VVD-Bestuurdersvereniging

De Vereniging VVD werkt samen met de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft volledige rechtsbevoegdheid. Het bestuur wordt gevormd door VVD-leden, die tevens gekozen of benoemd bestuurder zijn bij een publiekrechtelijk lichaam. Bestuursleden van de VVD-Bestuurdersvereniging zijn niet tevens lid van het hoofdbestuur van de VVD of andersom. De VVD-Bestuurdersvereniging werd twee jaar eerder dan de VVD, in 1946 opgericht. De ledenadministratie van de VVD-Bestuurdersvereniging is volledig geïntegreerd in de ledenadministratie van de Vereniging VVD. Leden van de Vereniging VVD, die zitting hebben in vertegenwoordigende lichamen, met name in Provinciale Staten en gemeenteraden, of politiek ambtsdrager zijn, betalen bovenop de door hen verschuldigde contributie aan de Vereniging VVD een toeslag, waarvan de hoogte door de algemene vergadering van de VVD-Bestuurdersvereniging wordt vastgesteld. Deze toeslag komt volledig ten gunste van de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft geen personeel in dienst. Net als bij de Vereniging VVD worden de werkzaamheden van de VVD-Bestuurdersvereniging bijna geheel door vrijwilligers uitgevoerd, echter voor een aantal ondersteunende werkzaamheden heeft de VVD bestuurdersvereniging een overeenkomst met de Vereniging VVD gesloten. De VVD-Bestuurdersvereniging betaalt hiervoor een (geïndexeerd) bedrag per jaar. In 2015 is dit bedrag opnieuw berekend. De vergoeding voor 2017 is vastgesteld op € 149.000.

Stichting Libertati Semper Frisia

De stichting is opgericht in 2011 en is gevestigd in Leeuwarden. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Friesland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Friesland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Friesland.

Stichtingen en verenigingen die als doel hebben de VVD-fracties te ondersteunen

Volledigheidshalve wordt in dit rapport vermeld dat er stichtingen en verenigingen bestaan, die als doel hebben de VVD-fracties in den lande te ondersteunen. Deze stichtingen en verenigingen, alhoewel zij meestal de naam VVD dragen, maken geen deel uit van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag. Deze stichtingen en verenigingen zijn (voor zover bekend):

Fractie VVD Oude Ijsselstreek
Fractie VVD Reusel-De Mierden
Fractie VVD Waalwijk
Politieke Vereniging VVD Fractie Helmond
Steunstichting VVD-Fractie Spijkenisse
Stichting Liberale Vrienden van de Stichtste Vecht
Stichting Liberalen Gorinchem
Stichting Groenmarkt Liberaal
Stichting Noordwijkse Liberale Kring
Stichting Vrienden van de V.V.D.
Stichting VVD Oost/Watergraafsmeer
Stichting "VVD fractie Leiden"
Stichting Beheer Financiën VVD Raadsfractie Tilburg
Stichting Beheer Fractiegelden VVD De Wolden
Stichting Beheer Fractiegelden VVD Lelystad
Stichting Beheer Fractiegelden VVD Oost Gelre
Stichting Beheer Fractiegelden VVD-Almelo
Stichting Beheer Fractiegelden VVD-Hengelo
Stichting Beheer Middelen VVD-fractie Krimpen aan den IJssel
Stichting Beheer Statenfractie VVD Z-H
Stichting Bestuursassistentie Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
Stichting Bestuursassistentie VVD Gemeenteraadsfractie Utrecht
Stichting Bestuursassistentie VVD-fractie Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
Stichting Campagnegelden Udense VVD
Stichting Campagnegelden VVD Tiel
Stichting club van 100 VVD kieskring Dordrecht
Stichting doe meer met Utrecht
Stichting Fonds Toekomst Liberaal Den Haag
Stichting Fractie VVD Amsterdam West
Stichting Fractie VVD Peel en Maas
Stichting Fractie VVD Roosendaal
Stichting Fractie-assistentie "V.V.D." (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie) in de Gemeenteraad van Ede
Stichting Fractie-assistentie V.V.D. (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie) in Provinciale Staten van Gelderland
Stichting Fractie-assistentie VVD Deventer
Stichting Fractie-assistentie VVD Raalte
Stichting Fractieondersteuning VVD Haarlem
Stichting Fractieondersteuning VVD Noord-Holland
Stichting Fractieondersteuning VVD-Gemeenteraadsfractie 's-Hertogenbosch

Stichting Fractie-ondersteuning VVD-Statenfractie Provincie Limburg
Stichting Fractiesteun VVD fractie PS Overijssel
Stichting Fractie-assistentie V.V.D. Nijmegen
Stichting Fractie-assistentie VVD Apeldoorn
Stichting Fractiebegeleiding Volkspartij voor Vrijheid en Democratie Enschede
Stichting Liberaal Dordrecht
Stichting Liberaal Fonds Teylingen
Stichting Liberaal Fonds Veenendaal
Stichting Liberaal Platform Breda
Stichting Liberaal Sliedrecht
Stichting Liberale Ondersteuning Fractie VVD Nieuw-West
Stichting Liberale vrienden VVD Bergen
Stichting Netwerk Maasduinen
Stichting Ondersteuning Fractie VVD Waterschap De Dommel
Stichting Ondersteuning Gemeenteraadsfractie VVD Leeuwarden
Stichting Ondersteuning VVD Fractie Waterschap Aa en Maas
Stichting Ondersteuning VVD-fractie Fryslân
Stichting Ondersteuning VVD-fractie Provinciale Staten Groningen
Stichting Ondersteuning VVD-Fractie Zeeland
Stichting Ondersteuning Westlandse Gemeenteraadsfractie VVD
Stichting Ondersteuningfonds VVD in Twenterand
Stichting Personeel VVD Noord-Holland
Stichting Statenfractie V.V.D. Flevoland
Stichting Statenfractie VVD Drenthe
Stichting Steunfonds VVD Amsterdam
Stichting Stimuleringsfonds Statenfractie VVD Z-H
Stichting tot ondersteuning van de fractie van de VVD van de deelraad Amsterdam-Noord
Stichting tot ondersteuning van de V.V.D. Gemeenteraadsfractie Rotterdam
Stichting tot ondersteuning van de V.V.D.-Statenfractie Utrecht
Stichting V.V.D. Fractie Groningen
Stichting Vrienden van de V.V.D. Tilburg
Stichting Vrienden van de VVD Barneveld
Stichting Vrienden van de VVD Noordoostpolder
Stichting Vrienden VVD Weert
Stichting Vrienden VVD Zwolle
Stichting VVD Fractie Delft
Stichting VVD Fractie Eindhoven
Stichting VVD Spijkenisse
Stichting VVD-Fractie in de Gemeenteraad van Arnhem
Vereniging beheer gelden fractie VVD Stichtse Vecht
Vereniging Gemeenteraadsfractie VVD Cranendonck
Vereniging VVD Zoetermeer Beheer Fractiegelden
VVD Fractie Gemeenteraad Langedijk